

Nederland is een heringericht land. We hebben hier niets met natuur maar alles met cultuur te maken. Zo heb ik me altijd geërgerd aan het Lauwersmeer. Het gebied mist de dynamiek van de wadden. Uit die optiek zeg ik dan ook: wees onvoorstelbaar zuinig op wat je hebt.

HAN JANSEN: IK HEB EEN HEKEL AAN PRIKKELDRAAD IN HET LAND

Jan Abrahamse

Han Jansen en het Dollardproject

Aan het woord is Han Jansen, de man die Noorderbreedte 10 jaar lang zijn smoel heeft gegeven. De enige persoon ook die voor de tweede keer in Noorderbreedte geïnterviewd wordt. In het interview in Noorderbreedte 1977-6 blijkt dat hij zeer bezig is met het landschap. Tegen redakteur Sietsje van der Hoek stelt hij: 'Ik heb een hekel aan prikkeldraad in het land, aan rechte sloten, aan rijen populieren van precies acht meter na acht meter. We leven in een tijd van de golfplaten op het dak, van schrikdraad en spermastieren'. Nog altijd is hij bezig met landschap en landbouw. Geboren en getogen in Kloosterburen heeft hij zich de kennis van het landschap eigen gemaakt. Als autodidakt heeft hij zich ontwikkeld tot een van de weinige landschapsschilders die een plezierig leven leiden. Weliswaar niet meer in het Noorden, maar sinds enkele jaren met vrouw en kind in Nieuw-Loosdrecht.

'Ik ben opgegroeid in een periode dat er 10 koeien op een hectare land liepen, terwijl dat er nu 100 tot 200 zijn. Ik vind het ook geen gezicht. Ik zie alleen nog maar een zwart-witte wolk. De kregens staan ook niet goed meer op hun poten. Praktisch het totale veebestand in Nederland is afkomstig van één stier: Adema 97, nr. 22231 PRS, preferentie A. Toen men dat in de gaten had, is er zeer onnatuurlijk gekruist met Amerikaans vee. Belachelijk, je kruist toch een Grizzly beer ook niet met een Koala beer.

Een Noordgroningse boer was vroeger een autoriteit, een feodale figuur die het gehele gezin dirigeerde en delegeerde. Zo ook mijn vader, die had 11 kinderen. 's Winters sprak hij alleen maar over wat hij moest zaaien in het kader van de wisselbouw. Iets waar je nu bijna niet meer van hoort. Als de boeren dat nu weer zouden toepassen, had je veel minder overproductie van melk en graan. Vroeger deed men zelfs aan akkerverbranding

voor de mest.'

Planverschuivingen

'Als ze op de boerderij aan het zaaien of eggen waren, dan wilde ik dat vastleggen, toen ik zo'n 7 jaar was. Mijn ouders hebben dat nooit gestimuleerd. De enige respons kreeg ik als ik de boerderij vanuit een vogelvluchtpositie schilderde of bepaalde plekje op het erf. Zo heb ik mijn moeder een keer geportretteerd onder de notenboom. Ik schilderde toen veel portretten. Zo heb ik veel mensen onder de Martinitoren geschilderd, boeren op het land en uit die tijd dateert ook een serie erotische Chinese tekeningen. Later vond ik het niet meer nodig om mensen te schilderen, want in de landschappen die ik maakte voelde je de menselijke aanwezigheid overduidelijk. Denk maar aan de eerste omslagen van Noorderbreedte: de planverschuivingen, Belgisch voor ruilverkaveling.'

Verf

'Als kind heb ik mijn verf zelf moeten kopen. Ik ging op achtjarige leeftijd al sloopjes

graven. Toen ik 16 was, waren er veel patrijzen op het Hoge Land. De jonge vogels brachten toen f 15,— per stuk op bij poelier Bergsma in Groningen en de oude maar f 2,—. Het vaststellen van de ouderdom deed Bergsma door met zijn duim het schedeltje in te drukken. Ging dat gemakkelijk, dan was het volgens hem een jong beestje. In die tijd deed ik alles om maar verf te kopen. Zo bewerkte ik de schedels van de geschoten patrijzen met een klein hamertje, zodat Bergsma veel jonge patrijzen in voorraad had.'

PvdA nog geen traditie

'De lagere school heb ik doorgebracht in Kloosterburen. Toen ik tien was ging ik naar Rolduc, de klassieke katholieke kostschool bij Kerkrade. Alles wat in Groningen rooms was, kwam je op Rolduc tegen, althans de jongens. De Ursulinen ontfermden zich over de meisjes.

Dat was mooi geregeld, want er kwamen nooit jongen van. Ik ben katholiek opgevoed en ben dus met beelden vertrouwd. Dat zei Rudi Fuchs (directeur Van Abbemuseum in Eindhoven) ook en was dan ook blij met het CDA kollege. De PvdA heeft nog steeds geen traditie ten aanzien van kunst. Ik vind nog altijd dat ik de Partij van de Arbeid vertrouwd moet maken met kunst.'

Land-, zee- en luchtschilder

Tot zover Han Jansen over zich zelf. Een van zijn meest opzienbarende projecten heeft hij uitgevoerd op de Dollard. Een project dat zorgvuldig is voorbereid, waarbij de lokatie is uitgekozen in samenwerking met de eindredakteur van Noorderbreedte. Deze wadschilderingen brachten zelfs de officier van justitie in het geweer.

Begonnen in de 7 mile creek langs de Birdsville track in Australië, is Han daarna zeer indringend bezig geweest in een opgespoten gebied bij het Paterswoldsemeer op de grens van Groningen en Drente en vervolgens op het Groningse wad. Deze kleurtoevoegingen op de grond, in het water en op het wad doet hij niet zo maar. Hij doet dit bij voorkeur in gebieden die al aangetast zijn, zoals het prachtige weidelandschap met boomsingels bij het Paterswoldsemeer of in gebieden die bedreigd worden. Daarbij is Han een protestschilder, een kunstenaar die kritisch kijkt naar dingen die misgaan. Hierbij provoceert Han op een niet mis te verstane manier. Hij wekt de indruk dat het hem niets doet, dat er kilo's verfpoeder gebruikt worden. Immers hoeveel kilo's verf, plastic, teer,

asfalt en andere rotzooi worden er niet dagelijks op de bodem en in het water gesmeten. De kunstenaar is, zoals hij zelf zegt, altijd landschappelijk bezig. Met zijn maatschappij-kritische visie geeft hij aan zijn werk een extra dimensie, naast de sfeer en zijn steeds wisselende techniek via natuurlijke krachten als stromen en/of spatzen.

Han Jansen is een van de weinige, zo niet de enige schilder die zich afvraagt wat voor rotzooi verf eigenlijk wel is. Het wad accentueren met kleurstoffen is niet niks.

Hij maakt gebruik van milieuvriendelijke kleurpoeders die toegepast worden in levensmiddelen en vruchtendranken. Het wad funktioneert dan als drager van het kunstwerk op een wijze zoals bij zijn schilderijen het linnen.

Een en ander gebeurde in het kader van de Groninger Zomermanifestatie en werd georganiseerd door Corps de Garde, een organisatie die experimentele en avant-gardistische kunst bevordert. De happening vond plaats bij Simonszand, een hoge plaat die onder Rijkswaterstaat Friesland resulteert, aan wie toestemming was gevraagd in het kader van de wet verontreiniging oppervlaktewateren. De waterstaat heeft de beslissing echter doorgeschoven naar de officier van justitie Mr. Peter Dorhout.

Deze wist dat de kleurstoffen niet gevaarlijk waren. In de uitvoeringsvoorschriften van de Warenwet worden de gebruikte kleurstoffen toegestaan. Han Jansen was zelfs via de inspecteur Milieuhygiëne in de 3 noordelijke provincies op het spoor gezet van deze stoffen. De verfpoeders die gebruikt zijn, zijn poeders die u en ik ook kennen of anders wel uw kinderen. Ze staan bekend onder de naam vingerverf. In de kleuterrubriek van het tijdschrift Ouders van Nu, van november 1980, werd vermeld dat het zo leuk is voor kinderen om in de regen te spelen. 'Als juf een hele goede bui heeft krijgen de kinderen vingerverf. De plas op de speelplaats wordt toverachtig van de verschillende kleuren. Op de plastic jassen blijven geen vlekken achter'. De officier van justitie bevond zich in de unieke positie om het waddegebied tot kunstwerk te laten verklaren. Als dat gebeurd zou zijn, dan was er met nieuwe argumenten een kans geweest de aantastingen van het waddegebied te bestrijden. Immers als een idioot in de Nachtwacht of in Who is afraid of red, yellow and blue staat te snijden is geheel Nederland onthutst, gekrenkt en beledigd. Zo was er toen een kans om diegenen te weren, die met de F16 door een kustgebied vliegen, gevaarlijke industrieën bouwen en giftige stoffen spuien via smeerpijpen, de Rijn en de Noordzee.